

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Анотація. Теоретично обґрунтовано визначення поняття "контроль у бюджетній установі". Систематизовано погляди вчених-економістів на сутність поняття "контроль". Обґрунтовано необхідність контролю в бюджетних установах.

Аннотация. Теоретически обоснованно определение понятия "контроль в бюджетном учреждении". Систематизированы взгляды ученых-экономистов на сущность понятия "контроль". Обоснованно необходимость контроля в бюджетных учреждениях.

Annotation. The term "control in budgetary institution" is theoretically substantiated. Opinions of scientists and economists with respect to nature of control are systemized. Necessity of control in budgetary institutions is substantiated.

Ключові слова: контроль, бюджетна установа, контроль у бюджетних установах.

Сучасний стан фінансово-бюджетної дисципліни характеризується великою кількістю правопорушень, їх динаміка постійно зростає, а грошовий вираз шкоди, завданої бюджету України, неухильно збільшується.

Потреба в ефективній боротьбі із зазначеними правопорушеннями зумовлює необхідність контролю у бюджетних установах на сучасному етапі розвитку української економіки [1].

Серед вітчизняних вчених, праці яких присвячено контролю бюджетної установи, слід виділити, таких, як: Бутинець Ф. Ф. [2], Вітвицька Н. С. [3], Германчук П. К. [2], Дікань Л. В. [4], С. Чернуцький [5], Стефанюк І. Б. [6].

Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування визначення поняття контролю в бюджетних установах. Відповідно до визначеної мети було поставлено такі завдання: систематизувати погляди вчених-економістів на сутність поняття "контроль" та обґрунтувати необхідність контролю в бюджетних установах.

У процесі дослідження були використані такі методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та систематизація.

На сьогоднішній день існує велика кількість поглядів на визначення поняття "контроль", що свідчить про безперечну актуальність і проблемність досліджуваного питання та водночас про багатогранність самого поняття "контроль" [7].

Загалом контроль (від франц. *controle* – перевірка) тлумачать як: 1) складову управління економічними об'єктами та процесами, що полягає у спостереженні за об'єктом з метою перевірки відповідності його стану, що спостерігається, бажаному чи необхідному стану, передбаченому законами, положеннями, інструкціями, іншими нормативними актами, а також програмами, планами, договорами, проектами, угодами; 2) контроль над об'єктом, реальну владу, зосередження прав управління об'єктом в одних руках [8].

М. Мескон у книзі "Основи менеджменту" зазначає, що контроль – це процес забезпечення та досягнення цілей. І хоча це визначення є занадто стислим, але конкретним і по суті відбиває мету контролю і як функції, і як процесу, і як системи [9].

Контроль у бюджетних установах – це сукупність заходів, які проводять уповноважені органи з метою перевірки законності, доцільності та ефективності використання установою бюджетних коштів [1].

Згідно зі статтею 2 Бюджетного кодексу України, бюджетна установа – це орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевих бюджетів [3].

Отже, на думку автора, контроль у бюджетних установах є складовою фінансового контролю, де об'єктивною основою виступає контрольна функція фінансів.

Необхідність контролю в бюджетних установах у сучасних умовах зумовлюється такими обставинами: 1) використовуючи наукову теорію, він виконує суспільну роль у забезпеченні практичними рекомендаціями розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів; 2) виявляючи диспропорції і негативні явища, контроль дає можливість усунути їх і запобігає повторенню, а також сприяє раціональній організації фінансово-господарських відносин і оптимальному використанню бюджетних ресурсів; 3) контроль у бюджетних установах має місце в діяльності всіх без винятку бюджетних установах та організаціях, кожного разу маючи на меті забезпечення ефективної та законної їх діяльності, протидію злочинним намірам посадових осіб, запобігання нецільовому або неефективному витрачання бюджетних коштів та ін. [1].

Основною метою контролю в бюджетних установах є забезпечення принципів законності, доцільності та ефективності використання бюджетних коштів їх розпорядниками, що досягаються через виконання певних завдань [1].

Отже, контроль у бюджетних установах – це складна система, яка має власні мету здійснення, завдання,

У результаті дослідження набуло подальшого розвитку визначення поняття "контроль у бюджетних установах" шляхом урахування останніх змін стосовно сутності контролю, а також шляхом урахування мети контролю в бюджетних установах.

Таким чином, фінансування бюджетних установ за рахунок бюджетних коштів зумовлює їх підконтрольність широкому колу контролюючих органів, що в сукупності утворює систему контролю в бюджетних установах.

Наук. керівн. Голуб Ю. О.

Література: 1. Дікань Л. В. Контроль у бюджетних установах : підручник / Дікань Л. В. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 408 с. 2. Бутинець Ф. Ф. Контроль і ревізія / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Бардаш, Н. М. Малюга та ін. ; заг. ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 189 с. 3. Вітвицька Н. С. Державний фінансовий контроль : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисципліни / Н. С. Вітвицька, І. Ю. Чумакова, М. М. Коцупатрій та ін. ; за наук. ред. Н. С. Вітвицької. – К. : КНЕУ, 2003. – 408 с. 4. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посібн. / Л. В. Дікань. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 327 с. 5. Чернуцкий С. Ревизии КРУ: типичные нарушения, или учимся на чужих ошибках / С. Чернуцкий // Баланс – Бюджет. – 2010. – № 32. – С. 15–21. 6. Стефанюк І. Б. Аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ: проблеми та шляхи запровадження / І. Б. Стефанюк. – К. : Піраміда, 2005. – 144 с. 7. Дікань Л. В. Фінансовий контроль: теорія та методологія : монографія / Л. В. Дікань, Ю. О. Голуб, Н. В. Синюгіна. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 96 с. 8. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – С.166–167. 9. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Федоури ; пер. с англ. – М. : Дело, 1992. – 686 с. 10. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542 – III (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.gov.ua>. 11. Дікань Л. В. Контроль і ревізія (загальна теорія) : конспект лекцій / Л. В. Дікань. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2004. – 144 с. 12. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петренко. – К. : Знання України, 2006. – 280 с.